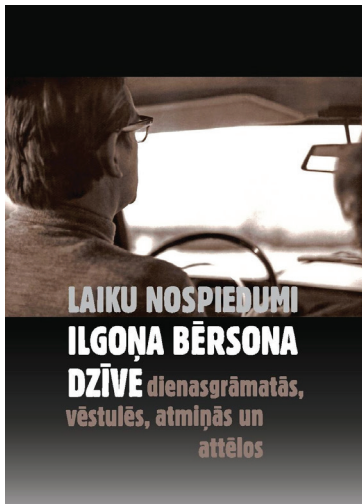

PAR ILGOŅA BĒRSONA GRĀMATU “LAIKU NOSPIEDUMI”

Raita Karnīte
raita@epc.lv

Žurnāla “Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa: Humanitārās un sociālās zinātnes” 2020. gada 4. numurā publicētajā rakstā “Ilgonis Bērsons un viņa laiks” (R. Karnītes apraksts par Ilgoņa Bērsona grāmatu “Laiku nospiedumi. Ilgoņa Bērsona dzīve dienasgrāmatās, vēstulēs, atmiņās un attēlos”) grāmatas autors ir atklājis kļūdas un neprecizitātes, kuras lūdz izlabot.

Pirmkārt, grāmatas autors nepiekrīt rakstā it kā minētajam, ka I. Bērsons esot sakārtojies J. Sudrabkalna un A. Čaka kopotus rakstus, kā arī K. Skalbes izlasi. Grāmatas autors to noliedz un atzīmē, ka rakstā nav pieminēti viņa sastādītie J. Grota “Kopoti raksti” un viņa veidotā Aspazijas dzejas izlase “Lirika”. Raksta autore gan ir atzīmējusi,

ka kopš 2001. gada iznāk K. Skalbes “Mūža raksti” Ilgoņa Bērsona sakārtojumā (līdz 2015. gadam bija iznākuši septiņi sējumi). Raksta autore atvainojas par nepareizi noformulēto izdevuma nosaukumu.

Rakstā nav teikts, ka I. Bērsons ir sakārtojies J. Sudrabkalna kopotus rakstus, bet gan, ka “I. Bērsons sāk strādāt par *Cīņās* literāro līdzstrādnieku, uzņemoties sakārtot Sudrabkalna kopotus rakstus”. Tas izriet no grāmatas teksta (152. lpp.), kur teikts, ka pirms tam, kad I. Bērsonam piedāvāts darbs *Cīņā*, izdevniecībā esot izvērtējuši, kas varētu sakārtot Sudrabkalna kopotus rakstus, un izvēlēti Vējāns un Bērsons.

Rakstā arī nav teikts, ka I. Bērsons ir sakārtojies A. Čaka kopotus rakstus, bet gan, ka “ir vairāku rakstnieku — Leonīda Breikša, Aleksandra Čaka, Aleksandra Grīna, Jāņa Jaunsudrabiņa, Kārļa Skalbes kopotu rakstu sastādītājs un redkolēģiju loceklis” (avots: <http://garamantas.lv/lv/person/871646/Ilgonis-Bersons>).

Otrkārt, grāmatas autors uzskata, ka rakstā minēto viņa pirmo grāmatu “Latviešu padomju rakstnieki” (izdota 1963. gadā, 529 lpp.) nevar uzskatīt par monumentālu darbu, — par tādu varētu uzskatīt citu viņa grāmatu — “Padomju Latvijas rakstnieki” (izdota 1976. gadā).

Treškārt, autors ir sapratis, ka rakstā teikts, ka “Laiku nospiedumos” esot aplūkoti arī “Segvārdu un segburtu” izdevumi, kas tapuši atjaunotās Latvijas laikā, tas ir, ārpus grāmatā “Laiku nospiedumi” iekļautā laikposma. Raksta autore piekrīt, ka gan šie

izdevumi, gan K. Skalbes "Mūža raksti" ir tapuši ārpus grāmatā "Laiku nospiedumi" iekļautā laikposma. Tie pieminēti, lai raksturotu grāmatas autora prasmi laika gaitā sakrātās zināšanas izmantot turpmākajā zinātniskajā darbā.

Ceturtkārt, grāmatas autors uzskata, ka LPSR Nopelniem bagātā kultūras darbinieka nosaukumu, kas viņam piešķirts, nevar uzskatīt par lielu apbalvojumu, jo viņš nav saņēmis nevienu PSRS ordeni un nevienu LPSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu, kas ir bijis augstākais okupētās Latvijas apbalvojums. Tikai 2005. gadā (ārpus "Laika nospiedumos" ietvertā laikposma) viņam piešķirts Atzinības krusts.

Grāmatas autors lūdz, lai, raksturojot viņa publisko pretošanos varas rīcībai, min viņa runu LKP vadītajā radošās inteliģences apspriedē 1963. gada 28. martā, kad viņš iebilda pret vairāku rakstnieku "partejisko" nopelšanu, jo rakstā minētais protests pret B. Pasternaka vajāšanu, kas aprakstīts grāmatā, ir bijis tikai "piezīme uz avīzes lapas".

Grāmatas autors lūdz precizēt, ka latviešu literātu semināru 1969. gadā plānoja rīkot nevis I. Bērsons Rīgā, bet gan Eiropas latviešu jaunatnes apvienība Vācijas Federatīvajā Republikā. Tomēr I. Bērsonam bija saistība ar šo semināru. I. Bērsonu kā Latvijas Rakstnieku savienības sekretāru uzrunāja Eiropas latviešu jaunatnes apvienības priekšsēdētāja Dainuvīte Neimane. Semināra programmā bija iekļauti vairāku Latvijas literātu ziņojumi, un ārzemju literāti cerēja, ka I. Bērsons spēs noorganizēt Latvijas literātu piedalīšanos. Taču varas iestādes

neatļāva pieņemt uzaicinājumu un seminārs nenotika.

Ņemot vērā grāmatas autora iebildumus un raksta autorei skaidrojumus, rakstā veicami šādi labojumi:

- 1) 106. lpp. 1. slejas 1. rindkopā jābūt: "turpinājās grāmatā "Latviešu padomju rakstnieki" (1963) un monumentālajā darbā "Padomju Latvijas rakstnieki" (1976), un daudzos citos, un vainagojās ar Kārļa Skalbes "Mūža rakstiem" Ilgoņa Bērsona sakārtojumā";
- 2) 106. lpp. 1. slejas 1. rindkopas pēdējā teikumā vārda "Šo" vietā jābūt "Padomju laika", un tālāk — kā tekstā;
- 3) 106. lpp. 1. slejas 2. rindkopā pieminētā referāta nosaukums ir "Literatūra laikrakstā "Cīņa" (1940–1944)" (rakstā pieļauta kļūda (1949–1944));
- 4) lai novērstu iespējamus pārpratumus, 106. lpp. 2. slejas sākumā svītrojams teksts "uzņemoties sakārtot Sudrabkalna kopotus rakstus";
- 5) 108. lpp. 2. slejā jābūt tekstam "Kommunistisko partiju viņš atstāj jau 1990. gada 9. aprīlī" (rakstā kļūdaini minēts 1991. gads);
- 6) 108. lpp. 2. slejas 12. rindā vārda "Rīgā" vietā jābūt "Vācijas Federatīvajā Republikā".

"LZA Vēstis" un raksta "Ilgonis Bērsons un viņa laiks" autore atvainojas grāmatas "Laiku nospiedumi. Ilgoņa Bērsona dzīve dienasgrāmatās, vēstulēs, atmiņās un attēlos" autoram par pieļautajām neprecizitātēm.